HIIUMAA TEATAJA

Hiiumaa valla väljaanne • Tasuta

Märts 2025 • nr 82

Hiiumaa valla teenetemärgid pälvisid Tiina Kaev, Helle-Mare Kõmmus ja Helgi Taelma

23. veebruaril toimus Kärdla Kultuurikeskuses Eesti Vabariigi 107. sünnipäevale pühendatud kontsert-aktus, kus Hiiumaa Vallavolikogu esimees Anu Pielberg ja Hiiumaa vallavanem Hergo Tasuja andsid üle Hiiumaa valla teenetemärgid ja tänukirjad.

Hiiumaa valla teenetemärgid pälvisid kolm tantsukultuuri edendajat – Tiina Kaev, Helle-Mare Kõmmus ja Helgi Taelma.

Tiina Kaev on tantsuõpetaja, koreograaf, lavastaja, projektijuht ja kostüümikunstnik, kelle käe alt on alates 2005. aastast käinud läbi lugematu arv tantsijaid. Tema õpilaste ja rühmade arv on käesolevas hetkes kasvanud selliseks, et paneb küsima, kuidas ta seda jõuab. Kaks korda aastas lavastab ta koos abilistega muljetavaldavad etendused, kuhu on kaastatud kõik Tiina õpilased, alates nelja-aastastest mudilastest kuni abiturientideni. Kindlasti ei puudu Tiina rühmad tantsu- ja võimlemispidudelt ja nähakse palju vaeva, et käia ka kaugemates riikides esinemas.

Helle-Mare Kõmmus on tantsujuht ja rahvakultuurispetsialist, kes on seotud lugematu hulga Hiiumaa kultuurisündmustega.

Pärast ülikooli lõpetamist asus ta tööle Emmaste Rahvamaja juhatajana, kus alustas kohe ka tegevust naisrühma tantsujuhina. 1994. aastal lavastas ta Mait Agu kutsel XV tantsupeo Lääne-Eesti tantsuosa ning seejärel pole möödunud pea ühtegi tantsupidu, kus Kõmmus poleks liigijuhi või kuraatori rollis. Ta on pälvinud vabariigi presidendilt Valgetähe V klassi teenetemärgi. 2019. aastal pälvis ta laulu- ja tantsupidude väärtuste hoidmise ja edasikandmise eest Kodarraha aumärgi.

1997. aastast on Kõmmus Hiiumaa rahvakultuurispetsialist. Tema juhtimisel tegutsevad Kärdla kultuurikeskuse juures legendaarseks kujunenud tantsurühmad Kohvilähkrid ja Taidelaid.

Helgi Taelma on hiidlastele rahvatantsu õpetanud juba 1990. aastate algusest ja on olnud sadade hiidlaste tantsusammude seadjaks. Helgi on Käina Huvi- ja Kultuurikeskuses seltskonna- ja klassikalise tantsu, võimlemise ja kehakooli õpetaja ning annab lastele tantsutunde ka Emmaste Põhikoolis. Ta on suutnud tekitada lastes ja noortes huvi rahvatantsu ja ühtlasi meie kultuuri vastu, süstinud neisse austust rahvariiete vastu, samas õpetanud neile kohusetunnet, üksteisesesse lugupidavalt suhtumist ning oma aja väärtustamist.

Ta juhendab tantsuühmasid Sõle Segajad, Hiiu Sõlg ning naisrühmasid Taherpill ja Ungrulust. Lisaks on tema juhendamisel rühmad Sedapidi ja Mikser .

Helgi Taelma on rahvatantsukultuuri edasi arendanud luues mitmeid uusi rahvatantse. 2018. aastal pälvis ta vabariigi presidendilt EV V klassi teenetemärgi rahvuskultuuri hoidmise ja arendamise eest. Teda on tunnustatud ka Kultuurkapitali Hiiumaa ekspertgrupi aastapreemiaga Hiiumaa tantsuelu rikastamise eest ning Hiiumaa valla tänukirjaga südamega tehtud töö eest Hiiumaa kultuurielus.

Helle-Mare Kõmmus. Foto: Hiiumaa vald

Tiina Kaev. Foto: Eike Meresmaa

Helgi Taelma. Foto: Hiiumaa vald

Hiiumaa valla tänukirjad said:

Liis ja Alari Remmelg – panuse eest Hiiumaa sporditaristu arendamisel, spordiürituste korraldamisel ning liikumisharrastuse edendamisel.

Kristel Peikel – Pühalepa muusikafestivali algatamise ja vedamise eest ning pühendunud töö eest Hiiumaa turundamisel.

Maris ja Enn Kunila – tänuväärne panus Hiiumaa kunstiaasta õnnestumisel ning Konrad Mägi ja Olev Subbi näituste Hiiumaale toomise eest.

Kadri Hambaravi OÜ ja Kadri Toodo – panuse eest Hiiumaa tervishoidu ning regionaalarengusse Kõpu poolsaarel.

Liivi Laanemäe – pikaajalise pühendunud töö eest Emmaste piirkonnas hambaarstina.

Hiiumaa Militaarajalooselts MTÜ – militaarajaloo uurimise ja säilitamise, Militaarmuuseumi töös hoidmise ja arendamise eest.

Moonika Raudsepp – pühendunud töö Kärdla politseijaoskonna juhina ning panuse eest, et Hiiumaal oleks turvaline.

Tanel Malk – edukas ettevõtja, spordisündmuste toetaja ning Hiiumaa tenniseklubi eestvedaja.

Maili Uibo – Käina raamatukogust tõelise kogukonnakeskuse kujundamise eest.

Thilo Fürstenberg – innovaatiliste õppemeetodite rakendamise ning Palade Põhikoolis muusikaarmastuse tekitamise eest.

Milvi Tikka – pühendunud töö mitme põlvkonna hiidlaste õpetamisel, innustamisel ja maailmapildi avardamisel.

Vilmar Veevo – ettevõtlik härra, kes rahumeelse oleku ning hiidlasliku huumoriga veel täna elektritöid teeb.

Kersti Lüsi – silmapaistev loodusainete õpetaja ning ainesektsiooni juht, kelle õpilased saavutavad edu vabariiklikel olümpiaadidel.

Ennar Laur – alati abivalmis töömees, kelle heatahtlikkus teeb koostöö meeldivaks.

Linda Lepp – Hiiumaa noortes liikumis- ja veearmastuse tekitamise eest.

HIIUMAA VALLAVALITSUS

Riikliku teenetemärgi pälvis tänavu kaks hiidlast

Vabariigi president Alar Karis tunnustas tänavu vabariigi aastapäeva eel riikliku teenetemärgiga 157 inimest, nende seast kahte hiidlast – eluaegne spordimees Lembit Sauer ning proviisor ja ettevõtja Valve Raide.

Eesti Vabariik tänab iseseisvuspäeva eel oma teenetemärkidega inimesi, kelle pühendumus kutsetööle või kogukondlikule tegevusele on oluline osa Eesti tugevuse ja hakkamasaamise loos.

„Riigi teenetemärgid meie inimestele ja meie toetajatele välisriikides on kinnitus nendest väärtustest, millele Eesti toetub ja mida oluliseks peab. Avatus ja demokraatia, tarkus ja hoolivus, sihikindlus ja ettevõtlikkus, visadus ja isegi vaprus – need on põhimõtted, mis ühendavad teenetemärkide saajaid," ütles president Alar Karis.

Valgetähe V klassi teenetemärgi pälvis Hiiumaa spordielu kauaaegne edendaja ja talletaja Lembit Sauer.

Eesti Punase Risti IV klassi teenetemärgi pälvis pikaaegne proviisor, Hiiumaal aastast 2002 apteegiteenust pakkuv Valve Raide.

Teenetemärgid anti üle 22. veebruaril Tallinna Muusika- ja Balletikoolis.

TRIINU RAJASALU

SÜNDINUD UUED VALLAKODANIKUD

Renno Romet Luus
Jan Mairon Saartok
Marta Milla Laane

Õnnitleme vanemaid!

Hiiumaa korteriühistud, nüüd on aeg tegutseda!

Möödunud aasta oktoobris avanes korterelamute renoveerimistoetuse uus taotlusvoor, mis pakub suurepärast võimalust ka Hiiumaa korteriühistutele muuta oma majad energiatõhusamaks, mugavamaks ja väärtuslikumaks. Kokku on üle Eesti jagamiseks rekordilised 170 miljonit eurot, millest **Hiiumaale eraldatud 6 miljonist eurost ootab üle poole veel kasutamist!**

Miks see taotlusvoor on eriline?

- Toetusmäär kuni 50% abikõlblikest kuludest.
- Toetatakse ka mänguväljakute rajamist, välimööbli ostu ja parema ligipääsetavuse tagamist.
- Eraldi toetus väiksematele majadele – kuni 17 korteriga hoonetele.
- Taotlemine on lihtsam kui kunagi varem – kasutada saab ka kulude kalkulaatorit.

Hiiumaa hetkeseis

Hetkel on taotlusi esitatud vaid kolme kortermaja renoveerimiseks, kuid eelarvest on veel 4,1 miljonit eurot vaba! Taotluste esitamise tähtaeg on 2025. aasta oktoober, kuid ärge jätke otsust viimasele hetkele!

Inspiratsiooniks – Käinas, Tuuletorni vastas, on praegu käimas kahe kortermaja tervikrenoveerimine. Varasematel aastatel on riikliku toetuse toel rekonstrueeritud Hiiumaal kuus kortermaja. See on hea näide sellest, kuidas riiklik toetus aitab elukeskkonda märgatavalt parandada ja tulevikus kulusid kokku hoida.

Tegutse kohe!

Kui juhid korteriühistut või elad renoveerimist vajavas majas, räägi oma ühistuga ja kaaluge toetuse taotlemist. **Praegu on parim hetk tegutseda, sest järgmisi taotlusvoore ei ole praegu plaanis.**

Hiiumaal pakub korteriühistutele tasuta nõustamist toetusmeetme osas Saarte Energiaagentuur.

EISi korterelamute rekonstrueerimise toetusmeetme konsultant ja tehniline nõustaja:
Uku Loide
+372 551 2777, uku@eisea.org
MTÜ Saarte Energiaagentuur

HIIUMAA ARENDUSKESKUS

Foto: Sergei Gussev

Vallavalitsuse istungitelt

Otsustati korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Kärdla linna Sadama tänava rekonstrueerimine“. Riigihanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 700 000 eurot.

Otsustati korraldada lihthankemenetluses riigihange „Palade Põhikooli katuse ehitustööd“. Riigihanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 140 000 eurot.

Otsustati korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Suuremõisa hakkekatlamaja projekteerimis- ja ehitushange“. Riigihanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 450 000 eurot.

Anti nõusolek sõlmida lepingud: SoMoMe OÜ vaimse tervise teenuse pakkumiseks perioodil 01.01.2025 kuni 31.12.2025. Lepingu summa koos maksudega on 5695 eurot. Ehrenbusch Consulting OÜ vaimse tervise teenuse pakkumiseks perioodil 01.01.2025 kuni 31.12.2025. Lepingu summa koos maksudega on 8075 eurot. Lahenduskeskus MTÜ vaimse tervise teenuse pakkumiseks perioodil 01.01.2025 kuni 31.12.2025. Lepingu summa koos maksudega on 7020 eurot. JML Konsultatsioonid OÜ vaimse tervise teenuse pakkumiseks perioodil 01.01.2025 kuni 31.12.2025. Lepingu summa koos maksudega on 9100 eurot.

Otsustati anda nõusolek sõlmida leping OÜ CUMULUS CONSULTING-uga Hiiumaa hariduse valdkondliku arengukava koostamise läbi viimiseks. Lepingu maksumus ilma käibemaksuta on 18 600 eurot.

Anti Annomere OÜ-le otsustuskorras tasuta kasutamiseks Hiiumaa valla omandis olevast Suuremõisa külas asuvast Lossipargi kinnisasjast 13 497 m² suurune osa tingimusel, et ettevõtja täidab ala osas hoolduskohustust (niitmine üks kord aastas vastavalt kokkulepitud ajale).

Anti Reklaamtreiler OÜ-le kasutusse Hiiumaa vallale kuuluva kinnisasja aadressiga Keskväljak, Kärdla linn osa suurusega 16,7 m² ajutise välireklaamkandja paigaldamiseks. Kinnisasja osa antakse kasutusse tähtajaga 15.09.2025 kuni 22.10.2025. Tasu nimetatud vallavara kasutusse andmisel on 0,30 eurot/m² ühe kalendripäeva eest.

Otsustati võõrandada otsustuskorras ühisomanikele Enn Kunilale ja Maris Kunilale Hiiumaa vallas Kärdla linnas asuvast Hiiumaa vallale kuuluvast Marja tänava kinnisasjast *ca* 872,86 m² suurune osa hinnaga 7 eurot/m².

Korraldada eelläbirääkimistega pakkumine Hiiumaa vallale kuuluva Kõpu majaka kinnisasja ning Hiiumaa valla valitsemisele antud Kõpu tuletorni, Ristna tuletorni ja Tahkuna tuletorni kasutusse andmiseks ning tuletornide külastajatele piletite müügi korraldamiseks.

Kehtestati Hiiumaa valla mittetulundusliku tegevuse taotlusvoorudes taotluste ülempiirid ja määrata taotlusvoorudesse planeeritav summa.

Otsustati kehtestada alates 01.01.2025 Hiiumaa Sport teenuste hinnad.

Kehtestati Kärdla Kooli ruumide, inventari ja tasuliste teenuste hinnad alates 01.01.2025.

Kinnitati riikliku huvihariduse ja huvitegevuse toetuse kasutamise kava Hiiumaa vallas 2025. aastaks.

Otsustati kinnitada Käina Huvi- ja Kultuurikeskuse struktuur ja palgagrupid alates 01.02.2025.

Kinnitati Emmaste Vaba Aja Keskuse töötajate koosseis alates 01.02.2025.

Kinnitati Emmaste Vaba Aja Keskuse töötajate koosseis alates 01.02.2025.

Otsustati kinnitada Hiiumaa Sotsiaalkeskuse hoolekogu koosseis.

Kinnitati Hiiumaa Sotsiaalkeskuse koosseis.

Tunnustati Hiiumaa valla tänukirjaga Mati Kiiverit panuse eest sadade noorte hiidlaste sportlikule teele suunamisel ja tänavu 25. korda toimuva Kärdla Cup korvpalliturniiri korraldamisel.

Moodustati ajutine komisjon Lossi tee 3 ja Uus tn 2 katastriüksuste Hiiumaa valla omandisse taotlemisega seonduva korraldamiseks.

Algatati Luidja küla Järve kinnistu (39201:002:2140) detailplaneeringu koostamine.

Kehtestati Sääre külas asuvate Mäe ja Mere kinnistute detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 23-13). Detailplaneeringu kehtestamisega muutub detailplaneeringualale jäävas osas kehtetuks varem kehtestatud Nurga kinnistu detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 06-04).

Võeti vastu Nurmika maaüksuse detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 24-03) ja korraldada detailplaneeringu avalik väljapanek ametiasutuse töö ajal perioodil 27.02.2025 kuni 13.03.2025 Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla linn, Hiiumaa vald) ja Hiiumaa valla veebilehel.

Otsustati võtta vastu Suureranna küla Paavli kinnistu detailplaneering (Koppe OÜ töö nr DP85-24) ja korraldada detailplaneeringu avalik väljapanek ametiasutuse töö ajal perioodil 06.03.2025 kuni 19.03.2025 Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla linn, Hiiumaa vald) ja Hiiumaa valla veebilehel.

Otsustati anda projekteerimistingimused Hiiumaa vallas, Riidakülas, Sepa kinnistul asuva elamu-tuulekoja üle 33% laiendamise projekteerimiseks.

Otsustati keelduda projekteerimistingimuste alusel „Orjaku mõisakoha külalistemaja“ laiendamise lubamisest Orjaku külas Mõisa ait kinnistul.

Anti projekteerimistingimused Hausma külas Lautri (katastritunnus 63901:001:0860) kinnisasjale üksikelamu püstitamiseks.

Keelduti projekteerimistingimuste alusel Vahtrepa küla Mäeveeru kinnistu detailplaneeringus määratud hoonestusala laiendamise lubamisest Mäenõlva kinnistul.

Anti projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Prähnu külas asuvale Joosu kinnisasjale elamu püstitamise projekteerimiseks.

Otsustati seada tähtajatu sundvaldus Hiiumaa vallas Kalana külas asuvale Ristna lõunasadama kinnisasjale. Sundvaldus seatakse tähtajatult Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutuse kasuks projekteeritud püsivalt ühendatud sideehitise (maa-alune fiiberoptiline sidekaabel) rajamiseks, omandamiseks ning majandamiseks (remontimine, hooldamine).

Seati tähtajatu sundvaldus Hiiumaa vallas Kiduspe külas asuvale Ausi kinnisasjale paigaldatava elektrimaakaabelliini rajamiseks. Sundvaldus seatakse tähtajatult Elektrilevi OÜ kasuks projekteeritud 10 kV elektrimaakaabelliini paigaldamiseks, omandamiseks ning majandamiseks (remontimine, hooldamine).

Seati tähtajatu sundvaldus Hiiumaa vallas Kiduspe külas asuvale Tuisu kinnisasjale paigaldatava elektrimaakaabelliinide ja komplektalajaama rajamiseks. Sundvaldus seatakse tähtajatult Elektrilevi OÜ kasuks projekteeritud 0,4kV ja 10 kV elektrimaakaabelliinide ning komplektalajaama paigaldamiseks, omandamiseks ja majandamiseks (remontimine, hooldamine).

Anti nõusolek Hiiumaa vallas Paope külas asuva Selja kinnisasja jagamiseks.

Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Pühalepa külas Kivimäe kinnisasja jagamiseks.

Anti nõusolek Hiiumaa vallas Kärdla linnas asuvate Marja tn 8 ja Marja tänav kinnisasjade vahelise piiri muutmiseks.

Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Kõpu külas Kuukivi kinnisasja ja Pääsu kinnisasja liitmiseks.

Anti nõusolek Hiiumaa vallas Sarve ja Viilupi külades Uuetoa kinnisasja jagamiseks.

Otsustati anda nõusolek Hiiumaa vallas Kuriste külas asuva Värava kinnisasja jagamiseks.

Anti nõusolek Hiiumaa vallas Kõpu külas asuva Eharanna kinnisasja jagamiseks.

Otsustati muuta Hiiu maakonnas, Hiiumaa vallas, Partsi külas asuva Kaevu katastriüksuse lähiaadressi ja määrata uueks lähiaadressiks Kullerkupu.

Vabastati korraldatud jäätmeveoga liitumisest 18 jäätmevaldajat.

Otsustati vabastada korraldatud jäätmeveoga liitumisest osaliselt üks jäätmevaldaja.

Kiideti heaks üheksa hajaasustuse programmi aruannet.

2025 eelarve on turvaline tee tulevikku

20. veebruari vallavolikogu istungil on Hiiumaa valla 2025. aasta eelarve teisel lugemisel ning loodetavasti volikogu võtab selle vastu.

Eelmine aasta lõppes meie jaoks väga hästi. Aasta viimasel päeval oli Hiiumaa registris kakskümmend inimest rohkem kirjas kui aasta esimesel päeval. Kasv 9760-lt 9780-ni. Kui 2023. aastal oli meil keskmiselt 5527 maksumaksjat, siis 2024. aastal keskmiselt 6156.

Üksikisiku tulumaksu laekumine oli 2024. aastal väga hea. Seeläbi saime eelarve kahe lugemise vahel uude aastasse 263 000 eurot kaasa võtta. Eelarve tegeliku täitmise järgi langes valla laenukoormus alla 60 protsendi.

Vaadates üldnumbreid, siis valla põhitegevuse tulud olid 2024. aasta vallaeelarves planeeritud 23,4 miljonit, täitmiseks kujunes 23,8 miljonit ning 2025. aasta eelarves kavandame 24,8 miljonit eurot.

Põhitegevuse kulud olid 2024. aasta eelarves planeeritud 20,9 miljonit eurot (tegelik täitmine 20,2 miljonit), sel aastal kavandame 21,5 miljonit eurot.

Investeeringud

Investeeringuid on 2025. aastaks kavandatud kokku 6 miljoni euro eest, sh 100 000 eurot iga osavalla väikeinvesteeringuteks. Sinna lisanduvad tulud müükidest. Näiteks Emmaste osavallas on 60 000 eurot eelmisest aastast vallale mittevajalike maatükkide müügist kaasa võtta. Lisaks on eelarves iga osavalla teede investeeringud samas mahus kui 2024. aastal.

Kevadel saab valmis hetke suurim investeering, Käina Kultuurikeskus, kus kuluridadel veel poolteist miljonit kasutada. Kärdla Veevärgi juhtimisel uuendame Männamaal ning Emmastes ühisveevärki ja kanalisatsiooni, samal ajal renoveeritakse nende tööde piirkonda jäävad teed.

Suuremõisa katlamaja rajamiseks oleme välja kuulutanud kordushanke, projekti vahepeal kohendades.

Teine suurem investeering on Kärdlas sadama tänava rekonstrueerimine, mille hanke eeldatav maksumus on 700 000 eurot. Sellega loome uut linnaruumi, mis eelistab jalgsi liikujat. Samal ajal kavandame Sadama tänava lõpuni ning Väike-Sadama tänava renoveerimise projekteerimist.

Ette on valmistatud Kärdla lasteaia projekteerimine, kus ootame CO2 toetusmeetme avanemist, mis võimaldaks projekti valla eelarve vaatest veerandi võrra soodsamaks saada. Eelarves on ka Palade lasteaia lisarühma ruumide ehitamine ning Palade kooli katuse remont ja tuletornide investeeringud. Viime lõpule Kõrgessaare programmi investeeringute osa, mille abil toetatakse nii Kultuuritehase rajamist kui väiksemaid projekte.

Inimeste heaks

Valla suurim väärtus on meie tegusad inimesed. 2025. aasta eelarves kasvavad oluliselt kolmanda sektori tegevuste toetused. Mittetulundusliku tegevuse toetusvoorude maht kasvab poole võrra ning kui lisame spordiklubide toetuse, mida jagame Hiiumaa Spordiliidu kaudu, ja puuetega inimeste huvikaitse toetusvooru, siis kokku on eelarves MTÜ-de toetuseks 180 000 eurot.

Kahe lugemise vahel on eelarves personalikulud suurenenud pea 250 000 euro ulatuses, mis jaguneb meie asutuste vahel. Märkimisväärne on, et 45% sellest tuleb välisvahenditest ehk nii vallavalitsuses kui allasutustes on tublid projektikirjutajad.

Ka sel aastal jätkame vallale mittevajaliku vara müügiga. Samas oleme konservatiivsed ning ei kavanda ega tee kulusid enne, kui müügid on päriselt teoks saanud.

Korras eelarve ja rahandus tähendavad, et Hiiumaa vallas ei ole vaja läbimõtlemata kärpeid teha või asutusi sulgeda ega teenuseid vähendada. Samuti on seeläbi kindlustunne, et suudame oma laene teenindada ja vajalikud investeeringud ellu viia. Ikka selle nimel, et Hiiumaal oleks hea elada.

HERGO TASUJA
vallavanem

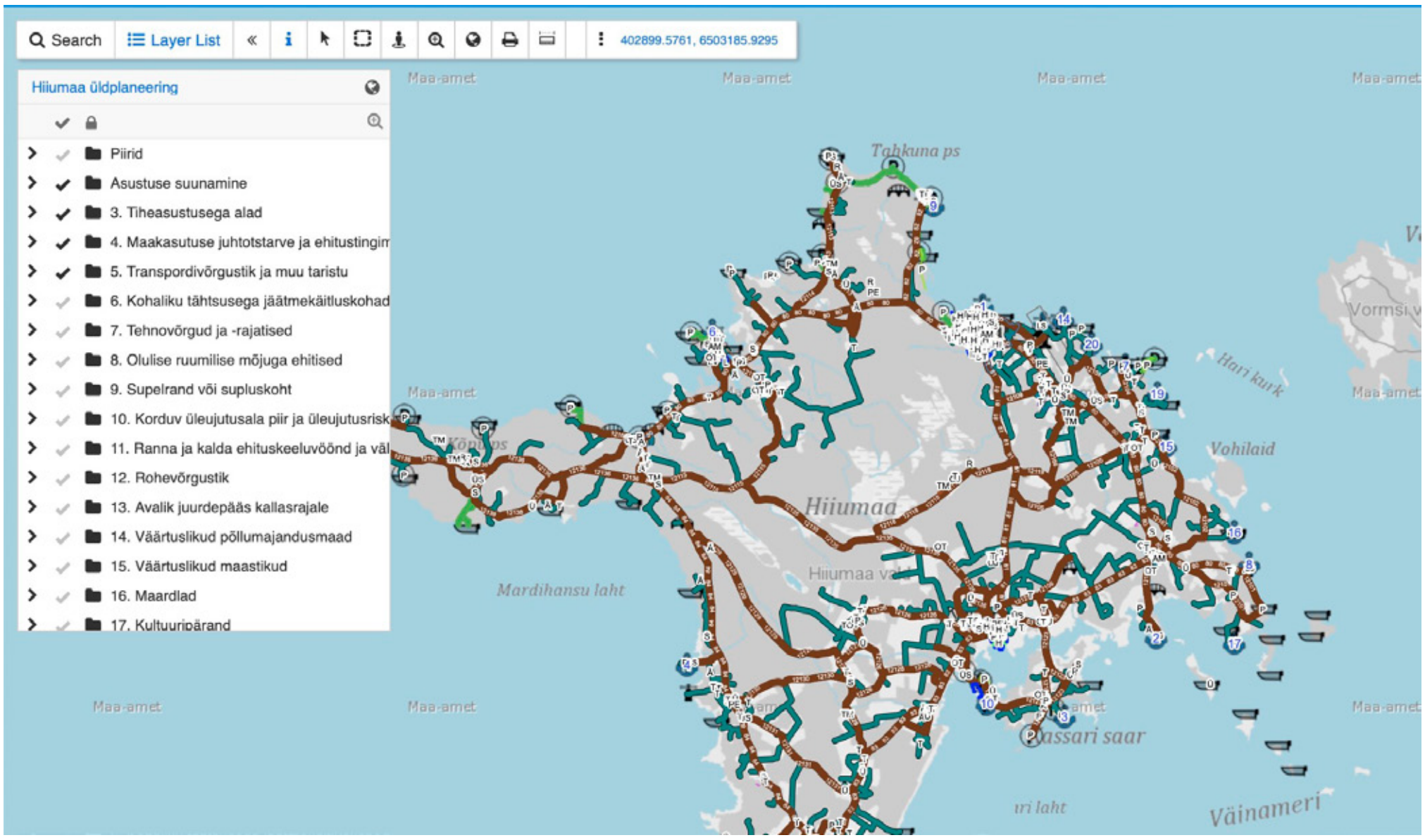

Hiiumaa valla üldplaneering on saanud arvukalt tagasisidet

Tänaseks on kõik Hiiumaa maaomanikud saanud vallalt teavituse üldplaneeringu kohta ja vallale on laekunud hulgaliselt tagasisidet. Kõik ettepanekud ja arvamused vaadatakse põhjalikult läbi. See protsess võtab aega.

2024. aasta detsembris küsis vallavalitsus üldplaneeringule tagasisidet riigiasutustelt ja teistelt huvitatud pooltelt, sh nendelt Hiiumaa elanikelt ja organisatsioonidelt, kes on juba varem üldplaneeringu vastu huvi tundunud ja koostamise protsessis osalenud. Paljud neist on tänaseks vastanud kas nõustumisega või mittenõustumisega ja omapoolsete ettepanekutega. Enamik kooskõlastajaid on dokumendi heaks kiitnud. Mittenõustumise põhjused on erinevad, alates täpsustamise vajadusest kuni põhimõtteliste seisukohtade erinevusteni.

Saadud ettepanekuid hindab vallavalitsus ning vajadusel tehakse planeeringusse muudatusi.

Seejärel esitatakse üldplaneering vallavolikogule vastuvõtmiseks, pärast mida läheb üldplaneeringu dokument avalikule väljapanekule, mille käigus on taaskord võimalik arvamust avaldada.

Abivallavanem Üllar Laidi sõnul on hea meel tõdeda, et mitte kunagi varem pole üldplaneering sedavõrd palju huvi tekitanud. „Kogukonna ja maaomanike avaldatud seisukohad ja mõtted annavad vallavalitsusele parema ülevaate avalikest huvidest. Hiidlaste tagasihoidlik meel ei tule siin kasuks. Et tekiks saare arengut toetav dokument ei pea võitjaks jääma vaid need, kes oma häält valjemini kuuldavaks teevad, vaid üldplaneering peab peegeldama kogukonna huve laiemalt," ütles Laid. Ta kinnitas, et kõigi hiidlaste arvamus on oluline ja kutsus üles tutvuma üldplaneeringu materjalidega aadressil **vald.hiiumaa.ee/uldplaneering.**

Selleks, et mahukat dokumenti oleks kergem lugeda, toome välja olulisemad üldplaneeringu strateegilised suunad ja eesmärgid.

Mis on üldplaneering?

Üldplaneeringuga (ÜP) pannakse paika valla territooriumi arengupõhimõtted – määratakse, millisel eesmärgil võib erinevaid osasid linnast või vallast kasutada (nt elamuehituseks, äri- või tööstushoonete ehitamiseks, põllumaana), samuti pannakse paika ehitustingimused ning teede ja tänavate asukohad.

Praktilises mõttes kujutab üldplaneeringu üks osa endast valla territooriumi kaarti, millele on märgitud erinevate maa-alade kasutusfunktsioonid. Üldplaneeringu teine osa on seletuskiri, mis selgitab täpsemalt valla maa-ala kasutustingimusi.

Üldplaneering peab ühelt poolt lähtuma kehtivast maakonnaplaneeringust ja selles määratud tehnorajatiste (nt maanteed, elektriliinid) asukohtadest, teisalt on ÜP aga ise aluseks detailplaneeringutele ja projekteerimistingimustele, mille põhjal toimub juba konkreetsete ehitiste kavandamine.

Hiiumaa üldplaneeringu koostamisel on aluseks võetud erinevad arengu-dokumendid ning nendest on välja nopitud ruumiga seotud eesmärgid. Oluliseks on peetud näiteks rohesaare kontseptsiooni, tervislike eluviiside toetamist, väikesadamate arendamist, rohevõrgustiku kaitsmist, kestliku majanduse s.h mahepõllunduse arendamist, ühenduste parendamist keskustega, taastuvenergeetika arendamist, elektri ringvõrgu rajamist jne.

Üldplaneeringu olulisemad eesmärgid

Tihendada ja mitmekesistada tiheasustusalasid. Üldplaneeringuga luuakse segahoonestuse juhtfunktsioon, mis annab osades piirkondades võimaluse mitut erinevat tüüpi arendusteks, kuna uute teenuste ja äride tekkimine elamute vahele vaid rikastab elukeskkonda. Kärdlas tehakse ettepanek laiendada tiheasustuse piiri linna äärealadele, Kõrgessaares vastupidi tuuakse tiheasutuse piir kompaktsemaks, vaid asustuse ümber.

Kruntide suurus erinev. Uute elukondlike hoonetega hoonestatava maaüksuse lubatud vähim suurus hajaasustuses on 1 ha ning tiheasustusega aladel 1500 m². Kärdlas on erandina lubatud kavandada krunte vähima suurusega 1200 m² kui lähipiirkonnas on tihedam krundistruktuur juba välja kujunenud ja sellega soodustatakse selge kasutuseta maatükkide (n-ö hambaaukude) elamuehituseks kasutuselevõttu.

Hajaasustuses lastakse arengud vabamaks. See tähendab, et detailplaneeringu kohustus tänasega võrreldes väheneb ning juhtotstarbeid määratakse üldplaneeringuga vaid olulisemates sõlmpunktides paiknevatele maatükkidele (kuna nendel aladel oodatakse arendusi eelisjärjekorras) ning väljakujunenud, avalikkust mõjutava tegevusega kohtadele. Määratud on näiteks segahoonestuse, ühiskondlike ehitiste, virgestuse ning tootmise maa-ala juhtfunktsioonid. Uued tootmisettevõtted võiksid kasutusele võtta endisi tootmisalasid, mis tänaseks selge kasutuseta jäänud või vaid vähesel määral tegevustega hõivatud.

Identiteedi ja kultuuripärandi säilimise eesmärgil on üldplaneeringus määratud väärtuslikud maastikud, miljööväärtuslikud alad, väärtuslikud üksikobjektid kogu saarel (varem vaid Kärdlas) ning väärtuslikud metsamaastikud. Välja on toodud kauni vaatega kohad, kus maanteelt, neeme tipust, tule- või vaatetornist avaneb avar vaade merele või ümbrusele . Nendele aladele seatud tingimused aitavad säilitada Hiiumaale omast identiteeti ja kultuuripärandit.

Säilitada ja arendada looduses puhkamiseks sobivaid alasid. Üldplaneering näeb ette kaldal paiknevate puhkealade laiendamist ning täiendavate puhkealade rajamise vajadust. Välja on toodud eelkõige puhkemetsana olulised väärtuslikud metsad, millele on seatud raiepiiranguid.

Rohesaare kuvandi ja loodusväärtuste säilimiseks on täpsustatud rohevõrgustikku (aluseks on võetud maakonnaplaneeringus määratud rohevõrgustik), määrates tingimused arendustele ja metsade majandamisele. Riiklikele kaitsealadele lisatingimusi ei seata.

Kergliiklusteede võrgustiku laiendamine ja terviseradade võrgustiku tihendamine aitavad kaasa tervislike eluviiside kujunemisele, alternatiivsete liikumisviiside valikule, ülekaalu vähendamisele ja toetavad vaimset tervist.

Üldplaneeringus on **tähistatud avalike teede vajadus** – nii teed, mis on juba täna avalikus kasutuses kui ka teed, mis tulevikus võiksid avalikus kasutuses olla, s.h sadamatesse ja lautrikohtadele viivad teed (mis aitavad tagada kalanduse jätkusuutlikkuse ja majandusarengu). Paljud sellised teed paiknevad eramaadel, kuid olulistesse kohtadesse tuleb tagada juurdepääs mõistlikul moel. Avalike teede hoolduse ja remondi kohustuse võtab üle vald.

Üldplaneeringuga määratakse senisest tihedamalt **pääsud kallasrajale.** Need on kohad, kus peab olema võimalik takistusteta vähemalt jalgsi liikuda kaldani, ka üle eramaade. Aluseks on võetud kehtivate üld- ja detailplaneeringute alusel juba määratud kohad ning lisatud pääsusid valla- ja riigimaadel. Lõikudes, kus on pikalt eramaad ning puuduvad planeeringutega määratud pääsud, on üldplaneeringuga määratud lisakohad, et tagada võimalus kaldani pääsemiseks.

Soodustada sadamates äride ja teenuste pakkumist. Olemasolevad sadamad on kohad kaldal, kuhu on taristu rajatud ja loodus juba inimtegevusest mõjutatud. Üldplaneeringuga soosime nende alade mitmekesisemat kasutuselevõttu, et vähendada uute alade hõivamist kaldal. Selleks on tehtud ehituskeeluvööndi vähenduste ettepanekud, mis võimaldaksid teenuste ja äride rajamist sadamatesse. Avaliku teenuse pakkumisega muutuvad ka autoga pääsud sadamateni avalikuks.

Säilitada ja võimalusel arendada väljakujunenud asustusmustrit kaldaaladel. Üldplaneeringuga soovitakse säilitada arendustegevust kaldast sellisel kaugusel nagu ajalooliselt on välja kujunenud ning mida toetavad ka täna kehtivad üld- ja detailplaneeringud.

Kõiki üldplaneeringu eskiisis olnud ehituskeeluvööndi vähendusi on uuesti kaalutud. Võrreldes planeeringu algse kavaga on ehituskeeluvööndi vähendamised märgitud nüüd väiksemas ulatuses. Tulenevalt looduskaitselistest piirangutest kaovad osaliselt ka seni kehtivates üldplaneeringutes märgitud vähendamise ulatused. Sellega seoses on oluline märkida, et tekkida võivad olukorrad, kus mõnel alal on kehtiv detailplaneering (DP), mida pole tänaseks ellu viidud. Kui planeeringu koostamise ajal pole pidanud ehituskeeluvööndi vähendust taotlema, siis selle DP alusel ei pruugi enam olla võimalik ehitada. Looduskaitselised piirangud on laienenud ning üldplaneeringuga ei saa sellest mööda vaadata.

Lisaks on madalatele ja liigniisketele aladele tehtud ettepanekud ehituskeeluvööndi suurendamiseks. Kärdlas on täpsustatud väljakujunenud ehitusjoone paiknemist.

Täpsustatud on **kaugküttepiirkondade ulatust ja on määratud tingimused liitumiseks.** Lisaks Kärdlale on määratud alad ka Käinas ja Suuremõisas. Eesmärgiks on, et kasutataks ökonoomsemaid küttelahendusi ning et tiheasustuses oleks õhk puhtam.

Toidujulgeoleku ja kestliku majanduse tagamiseks on üldplaneeringus määratud väärtuslikud põllumajandusmaad. Arvesse on võetud põllumaa suurust, kuju, boniteeti (mullaviljakuse näitaja) ja maaparandussüsteeme. Põldudel majandamisele on seatud tingimusi.

Kliimamuutustega toimetulekuks on ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kava alusel täpsustatud vajadust vee-, kanalisatsiooni- ja sademeveesüsteemide arendamiseks. Lisaks on välja toodud vajadus säilitada Kärdlas kraavid, vähendada kõva kattega alade (peamiselt asfaltplatside) ulatust, lisada avalikku ruumi haljastust ja istekohti ning vett immutavaid pindu, soodustada autoga liikumise asemel teisi liikumisviise jmt.

Üldplaneering on tuulikute arendusala osas konservatiivne. Üldplaneering on võtnud aluseks Hiiumaa maakonnaplaneeringuga kehtestatud tuulikute arendusala ning tuginedes täiendavalt tellitud uuringule on arendusala muutunud väiksemaks. Üldplaneeringusse on kantud vaid kõige konservatiivsem valik Kesk-Hiiumaal, mis jääb elamutest, rannikust ja puhkealadest eemale, kuid asub maantee ja liinivõrgu läheduses.

Elektri varustuskindluse tagamine ja liinivõrgu tugevdamine. Selgunud on vajadus uue 110 kV elektriliini rajamiseks uuele asukohale. Üldplaneeringuga märgitakse vaid vajadus, kuid liini täpsem trassi asukohavalik otsustatakse hiljem eraldi planeeringuga, mille käigus tuleb hinnata ka kaasnevaid mõjusid.

KAIRE NÕMM

TRIINU RAJASALU

Kogu vanad riided ja tekstiilijäätmed eraldi!

Alates 1. jaanuarist on igal inimesel võimalik tekstiilijäätmeid ära anda. Milliseid esemeid viia jäätmejaama, milliseid anda üle kogumisringidel, mida seejuures tähele panna ja mis neist jäätmetest edasi saab?

Mis on tekstiil?

Riided, jalanõud kui ka tekstiilid, mis pärinevad kodumajapidamistest, näiteks tekid, padjad, rätikud, kardinad jne.

Mida teha tekstiilijäätmetega?

Esmalt tuleb kõik tekkinud tekstiilijäätmed üle vaadata ja eraldi välja sorteerida taaskasutuseks sobilikud ja taaskasutusse mittesobivad tekstiilijäätmed. Täiesti eraldi tuleb kokku koguda ja käidelda ohtlike jäätmetega saastunud tekstiilid (õlised või värvised kaltsud jne). Edasi tuleb sorteeritud tekstiilijäätmetega toimida allpool kirjeldatud viisil.

Kasutuskõlblik tekstiil

Kui Teil on kodus terved ja puhtad riided või jalanõud, mida endal enam vaja ei lähe, saad anda need üle Uuskasutuskeskuse kogumisringil, jäätmejaamas, korraldatud jäätmeveo kogumisringidel või kokkuleppel kasutatud rõivaste poodides. Jälgi, mida kogumisringidel vastu võetakse.

Parim, mida siiski teha, on igal võimalusel vältida tekstiilide jäätmeks muutumist. Kui tekstiile tõesti enam kanda või kasutada ei saa – näiteks on särk muutunud auklikuks või püksid siit-sealt kulunud – võib neid pakkuda ka näiteks kaltsuvaipade kudujatele või muudele käsitööseltsidele. Samuti on võimalik rätikuid, kodutekstiili, patju ja tekke annetada kokkuleppel loomade varjupaikadele, kes neid hea meelega veel viimast korda kasutavad.

Kasutuskõlbmatu tekstiil

Määrdunud, hallitanud, kopitanud või koitanud tekstiilijäätmed viska segaolmejäätmete konteinerisse. Hügieenilistel põhjustel pane segaolmejäätmete konteinerisse ka aluspesu, sukkpüksid ja sokid.

Katkised ja kulunud (kasutuskõlbmatud) riided saab hinnakirja alusel viia jäätmejaama.

Tööstuses tekkinud tekstiilijäätmed

Kohalik omavalitsus ei pea korraldama tekstiilitootmises tekkinud tekstiilijäätmete vastuvõttu. Tootmisettevõte peab tekkinud jäätmed liigiti koguma ning andma need üle keskkonnaluba omavale jäätmekäitlusettevõttele.

Tahan ära anda	Kuhu viia	Mida jälgida
Terved ja puhtad riided, mida saab uuesti kasutada	◌ Paku sõbrale või tuttavale. ◌ Vii taaskasutuspoodi. ◌ Anna üle Uuskasutuskeskuse kogumisringil. ◌ Anna üle korraldatud jäätmeveo kogumisringil kord kvartalis (tasuline, vajalik eelregistreerimine).	◌ Korraldatud jäätmeveo kogumisringil üleandmiseks paki tekstiilid kinnistesse kottidesse, pane kasti või köida nööriga kokku, väldi määrdumist.
Kasutuskõlbmatu tekstiil (puhas)	◌ Vii Hiiumaa jäätmejaama (tasuline).	◌ Katkised, kulunud vanad riided.
Kasutuskõlbmatu tekstiil (määrdunud, rikutud)	◌ Pane segaolmejäätmete konteinerisse.	Sobivad tekstiilid, mis on: ◌ märjad või niisked; ◌ tugeva lõhnaga; ◌ hallitanud; ◌ kopitanud; ◌ koitanud; ◌ lisaks aluspesu, sukad, sokid.
Ohtlike ainetega määrdunud tekstiilijäätmed	◌ Vii jäätmejaama või anna üle ohtlike jäätmete kogumisringil (tasuta).	◌ Sobivad tekstiilid, mis on õlised või värvised. ◌ Kogumisringile on vajalik eelregistreerimine jäätmevedaja kaudu.
Tööstuses tekkinud tekstiilijäätmed (nt tootmisjäägid)	◌ Võta ühendust jäätmekäitlejaga, kellega vastav leping sõlmida.	◌ Tööstuses tekkinud tekstiilijäätmeid segaolmejäätmetesse panna ei tohi.

Miks on tarvis tekstiili eraldi koguda ja mis sellest edasi saab?

Selle asemel, et tekstiilijäätmed satuksid prügimäele või põletusse, saab osa neist ümber töödelda ning valmistada uusi tooteid. Nii hoiame kokku loodusressursse ja vähendame jäätmeteket. Eestis on ka varsti tekkimas tekstiilijäätmete ringlussevõtu võimekus, seega liigume sammhaaval selles suunas, et tekstiilijäätmetest sünniks uut väärtust.

Euroopa Liidul on ka plaan kehtestada tekstiilidele tootjavastutus. Selle peamine eesmärk on panna tootjad vastutama tekstiilitoodete kogu olelusringi eest, mis hõlmab ka kasutatud tekstiilide nõuetekohast käitlemist. Seejuures peavad tootjad edaspidi rahastama tootjavastutuse alla kuuluvate tekstiilitoodete kogumist, korduskasutust, ümbertöötlemist ja kõrvaldamist. Hetkel toimuvad EL tasandil läbirääkimised ning loodetavasti jõutakse tulemuseni selle aasta esimeses pooles. Siis selgub ka tootjavastutuse rakendamise tähtaeg.

KADRI PIHLAMÄGI KOOSTÖÖS KLIIMAMINISTEERIUMIGA

Ohtlike jäätmete kogumisring märtsis

Eesti Keskkonnateenused

AS Eesti Keskkonnateenused ja Hiiumaa Vallavalitsuse koostöös toimuvad märtsis, korraldatud jäätmeveo hanke raames ohtlike jäätmete kogumisringid. **Sel korral võetakse kogumisringil vastu ainult ohtlikke jäätmeid. Elektroonikajäätmeid sellel kogumisringil vastu ei võeta.**

Ohtlike jäätmete kogumisringid on mõeldud eraisikute majapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumiseks ja nende ringide raames ei võeta vastu ettevõtete poolt tekitatud ohtlike jäätmeid! Jäätmete üleandjal peab kaasas olema isikut tõendav dokument!

Kogumisringil üle antavatele ohtlikele jäätmetele kehtivad samad tingimused, mis kehtivad ohtlike jäätmete üleandmisel Hiiumaa jäätmejaamas.

Koguseliselt piiramata saab kogumisringil ilma tasuta üle anda järgmisi ohtlikke jäätmeid:

- Luminestsentslambid (päevavalguslampide torud).
- Elavhõbedat sisaldavad jäätmed (säästupirnid, kompaktluminofoorlambid.)
- Patareid ja akud, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 33*.
- Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastatud pakendid.
- Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt (süstlad).
- Õli sisaldavad jäätmed (õlisegused veed, õlivaadi setted jne).
- Sortimata ravimikogumid.

Koguseliselt piiratud saab kogumisringil osaliselt ilma tasuta üle anda järgmisi ohtlikke jäätmeid:

- Muud mootori-, käigukasti- ja määrdeõlid – **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**
- Õlifiltrid - **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**
- Ohtlikke aineid sisaldavad antifriisid – **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**
- Õli sisaldavad jäätmed (õlisegused veed, õlivaadi setted jne) – **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**
- Ohtlike ainetega saastatud absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid (sealhulgas nimistus mujal nimetamata õlifiltrid) ja kaitseriietus – **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**
- Happed – **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**
- Leelised (s.h tulekustutid) – **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**
- Fotokemikaalid (foto-, labori-, määratlemata kemikaalid) – **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**
- Pestitsiidid (taimekaitsevahendid, aiandusmürgid) – **Hiiumaa jäätmevaldajale 5 kg/aastas tasuta.**
- Ohtlikke aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud (vanad värvid, lahustid, silikoonid, makrofleksi pudelid jne) – **Hiiumaa jäätmevaldajale 40 kg/aastas tasuta.**
- Ohtlikke aineid sisaldavad pesuained – **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**
- Põllumajanduskemikaalide jäätmed – **Hiiumaa jäätmevaldajale 10 kg/aastas tasuta.**

Piirkogust ületava osa eest tasub jäätmete üleandja Hiiumaa jäätmejaama kehtiva hinnakirja alusel. Hinnakirjaga saab tutvuda Eesti Keskkonnateenuste kodulehel.

Jäätmed kaalutakse vastuvõtmisel liikide kaupa. Arve piirkogust ületavate ohtlike jäätmete eest esitatakse üleandjale hiljemalt 14 päeva jooksul peale kogumisringi toimumist.

NB! Kogumisringil ohtlike jäätmete üleandmiseks on vajalik eelnev registeerimine.

Registreerida saab e-posti aadressil steve.villmann@keskkonnateenused.ee ja registreerimiskiri peab sisaldama järgnevat infot:

- ees- ja perekonnanimi;
- isikukood;
- jäätmete tekkimise koht (aadress);
- peatuspunkt, kus jäätmeid üle antakse;
- ohtlike jäätmete liigid koos eeldatavate kogustega;
- e-posti aadress;
- telefon.

Eelregisreerimine toimub kuni 15. märtsini! Lisainfo tel 5348 9679.

Ohtlike jäätmete kogumisringil jäätmete üleandmiseks peab esitama isikut tõendava dokumendi. Ilma isikut tõendava dokumendita jäätmeid kogumisringil üle anda EI SAA!

Kogumisringid toimuvad:

Käina-Pühalepa	22. märts	Pühalepa-Käina-Kärdla	22. märts	Emmaste-Kõrgessaare	29. märts	Kärdla-Kõrgessaare	29. märts
Allika bussipeatus	9.00–9.05	Heltermaa klubi bussipeatus	9.00–9.05	Jausa bussipeatus	9.00–9.15	Päe tänava garaažid	9.00–9.45
Putkaste kortermajad	9.10–9.25	Vahtrepa ja Kõrtsu tee rist	9.15–9.20	Valge seltsimaja parkla	9.20–9.35	Kooli–Vabaduse rist	9.50–10.35
Vaemla (mõisa varemed)	9.30–9.35	Hellamaa mägi–Hillesteteerist	9.25–9.40	Harju tuuliku parkla	9.40–9.55	Leigri väljak	10.40–11.25
Esiküla Bussipeatus	9.40–9.55	Kuri bussipeatus	9.45–10.00	Tilga bussipeatus	10.00–10.05	Malvaste Kodeste tee rist	11.40–11.45
Kassari pood	10.00–10.15	Suursadama parkla	10.05–10.10	Emmaste keskuse parkla	10.10–10.25	Mudaste bussipeatus	11.50–11.55
Orjaku sadama parkla	10.20–10.35	Partsi bussijaam	10.20–10.35	Emmaste kooli parkla	10.30–10.45	Reigi bussipeatus	12.00–12.15
Aadma teerist	10.40–10.50	Lõpe kortermajad (Lõpe 5)	10.40–11.00	Sõru sadama parkla	10.55–11.10	Rootsi bussipeatus	12.20–13.35
Aadma bussipeatus	10.55–11.10	Paluküla bussijaam	11.05–11.20	Tohvri bussipeatus	11.15–11.20	Lauka koolisöökla parkla	12.45–13.05
Männamaa bussipeatus	11.15–11.35	Tormi Konsumi Parkla	11.30–12.15	Pärna ringtee	11.25–11.40	Kõrgessaare VAK parkla	13.15–13.35
Kaigutsi I bussipeatus	11.40–11.55	Tubala parkla	12.25–12.40	Kabuna bussipeatus	11.50–11.55	Paope bussipeatus	13.45–13.50
Selja bussipeatus	12.00–12.15	Nõmba bussipeatus	12.45–13.00	Külama bussipeatus	12.00–12.05	Luidja parkla	14.00–14.20
Käina kooli peatus	12.25–12.45	Mäeltse bussipeatus	13.05–13.10	Sinima bussipeatus	12.10–12.15	Villamaa bussipeatus	14.25–14.30
Kalginiidi bussipeatus	12.55–13.00	Lõokese hotelli parkla	13.20–13.35	Leisu bussipeatus	12.20–12.35		
Salinõmme bussipeatus	13.10–13.25	Käina Mäe põik parkla	13.45–14.00	Nurste bussipeatus	12.40–12.55		
Suuremõisa jäätmepunkt	13.35–13.50			Haldi bussipeatus	13.00–13.05		
Soonlepa teerist	13.55–14.10			Õngu bussipeatus	13.10–13.25		
Sarve (Mäe bussipeatus)	14.15–14.20			Suureranna (Sireli hostel)	13.45–13.55		
				Kõpu küla kaevu juures	14.05–14.20		
				Kalana sadama parkla	14.30–14.45		

Lisaküsimuste tekkimisel võtke palun ühendust:
Steve Villmann, telefon: 5348 9679, e-post: steve.villmann@keskkonnateenused.ee

Kuidas toimub suurjäätmete ja tekstiilijäätmete kogumine?

Suurjäätmete ja tekstiilijäätmete kogumine toimub tellimuste alusel **neli korda aastas.**

Tellimusi oodatakse kuni:

- 14. märts 2025
- 13. juuni 2025
- 19. september 2025
- 12. detsember 2025

Tellimuste alusel koostatakse veoring. Info kogumisringi toimumise kohta ning muu vajalik teave edastatakse otse tellijale.

Suurjäätmete veo tellimisel peab jäätmevaldaja andma jäätmevedajale teada ära antavate jäätmete ligikaudse koguse ja mahu. Üheaegselt üleantava jäätmekoguse piirang on 6 m^3.

Tekstiilijäätmete veo tellimisel peab jäätmevaldaja andma jäätmevedajale teada äraantavate jäätmete ligikaudse koguse. Tekstiilijäätmete üleandmiseks sobilikud pakendamise viisid – läbipaistev kilekott, nööriga seotud. Ehk peab olema näha, mida üle antakse.

Suurjäätmete kuupmeetri hind on 30,21 eurot ning tekstiilijäätmete kuupmeetri hind on 40,50 eurot.

Kogumisringile registreerumine ja lisainfo:
Eesti Keskkonnateenused AS
hiiumaa@keskkonnateenused.ee; tel 435 5025.

Moodne nutikasvuhoone Kärdla lasteaias on põnev õppevahend

Juba mitu nädalat on Kärdla lasteaias rohkem elevust kui muidu, sest värskelt üles seatud nutikasvuhoone pakub põnevust nii lastele, nende vanematele kui ka õpetajatele.

Kärdla lasteaiaperel on pikaaegne kirg taimekasvatuse vastu ja nende rohevahetuse nädal ulatub lasteaia territooriumist kaugemalegi.

„Kui varem kasvatasime taimi aknalaudadel, siis nüüd oleme tänu meie õppealajuhataja Ingrid Prikile teinud sammu edasi," sõnas lasteaia direktor Tiina Hinno uhkusega, kui rääkis, et lasteaed sai KIKist toetust projektile „Laps ja rohetehnoloogia", mis võimaldas neil soetada moodsa nutikasvuhoone koos inkubaatoriga. Projekti kogumaksumuseks kujunes 5447,3 eurot, millest lasteaia omaosalus 272,36 eurot.

„Minu lemmik on hernes," hõikas üks poiss, naksates samal ajal kääridega jupi võrsest ja pistis põske. Sordivalik, millest oma lemmik leida, on lai – seadmega tuli kaasa 50 karpi, mis sisaldab 20 sorti võrseid.

Vaev tasus end ära

„Selle seadme soetamise eesmärk on rakendada rohetehnoloogiat õppetegevuses ja pakkuda lastele praktilisi kogemusi jätkusuutlike tehnoloogiate kasutamisel," lausus muiates keerulist sõnastust meelde tuletades lasteaia pikaaegne õppealajuhataja Ingrid Prikk.

Ingrid, kes on projekte kirjutanud paarkümmend aastat, tõdes, et seekord oli projekti kirjutamine keerukas väljakutse. „Ma olin juba valmis loobuma – olen lasteaia õpetaja, aga mitte rohetehnoloogia asjatundja," märkis ta, kuid selgitas siis, et KIKi koordinaator julgustas jätkama ja nüüd, kus kasvuhoone külvab positiivset elevust nii suurtes kui väikestes hiidlastes, on rõõm seda suurem, et takistused said ületatud.

Häid sõnu jagus tal ka tootja Urban Farmi kohta, kelle kirjalikud materjalid on asjatundlikult koostatud ning neid sai hõlpsasti taotlemise juures ära kasutada.

Innustamiseks mõeldud

Nutikasvuhoone seadistamiseks tuli kohale firma esindaja, kes õpetas ka kogu lasteaia kollektiivi, kuidas seadet kasutada.

Ingrid teadis rääkida, et Urban Farmi omanik sai inspiratsiooni oma kolmelt lasteaiaealiselt lapselt. „Neile ei meeldinud süüa köögivilju, ega muudki rohelist," teadis Ingrid tausta avada. „Ja nii hakkas ta otsima lahendust, kuidas muuta roheline toit lastele huvitavaks."

Nüüd toob leiutatud kasvuhoone elevust Kärdla lasteaias.

Esimene partii realiseeritakse valdavalt rühmades, et lapsed ja õpetajad saaksid uudistada ja maitsta.

Kasvatav maitseroheline jõuab ka laste söögilauale. „Meil oli täna supipäev. Iga rühm sai valida omale karbi maitserohelisega. Õpetaja lõikas võrsed, pani taldrikule ja omal vabal valikul said lapsed ise tõsta oma taldrikusse," kirjeldas Ingrid, kuidas lapsed taimi mitmekülgselt tundma õpivad.

Lühike toidu tarneahel on üks viiest rohetehnoloogia aspektist, mida kõnealune projekt võimaldab, ülejäänud on energia efektiivsus, ringmajandus, pakendivabatootmine ja mahetooted.

Huvilised saavad näha

Ka lapsevanemad on kutsutud nutikasvuhoonet uudistama ja võrseid mekutama ning paljud on juba kutsele vastanudki.

„Lapsevanemana on mu ülihea meel, et nad on sellise asja ette võtnud," tõdes lapsevanem ja hoolekogu esimees Tuuli Tammla, kellele meeldis mõte kasvuhoone integreerida nii õppetöösse kui kööki. „Igas lasteaias võiks selline olla," leidis ta.

Karp võrsetega on ka hea kingitus. Näiteks käis lasteaiapere külas Kärdla koolil ja viisid neile kingituseks võrsekarbi. „Kutsusime neid meile külla nutikasvuhoonet vaatama, oleme igati valmis teistele huvilistele seda põnevat kasvuhoonet näitama."

KATRIN KIVI
Hiiumaa Arenduskeskus

Kestlike sündmuste korraldamine Hiiumaal: väikestest pidudest suurüritusteni

Sündmuste korraldamisel on võimalik teha palju teadlikke valikuid ja edendada jätkusuutlikku eluviisi. Olgu tegemist lapse sünnipäeva, vanaema juubeli või suure festivaliga – iga samm loeb.

Hiiumaal, kus loodus on meie suurim rikkus, on eriti oluline korraldada sündmusi keskkonnasõbralikult.

Miks kestlikud sündmused?

Tavalise keskmise suurusega sündmuse jäätmekogus võib olla võrdne terve kortermaja nädalase prügitoodanguga. Kui aga kasutada kestlikke lahendusi, on võimalik see kogus vähendada pea olematuks. Jätkusuutlikud valikud – olgu selleks korduvkasutatavad nõud, kohalik toit või nutikas jäätmekäitlus – aitavad mitte ainult loodust säästa, vaid muudavad sündmuse ka meeldejäävamaks. Üks asi on istuda laua taga, mis on kaetud plastmassnõude ja supermarketi salatilehtedega, teine aga nautida kohalikku sööki keraamilistes nõudes – sellist kogemust mäletatakse.

Kestlik korraldus ongi viis lisada sündmusele tähendus ja isikupära, mida osalejad üha enam hindavad.

Soovituslik nimekiri kestlikkuse tagamiseks igas suuruses üritustel:

1. Planeerimine ja kommunikatsioon:
- Kasuta digitaalset kutsete süsteemi paberkutsete asemel.
- Teavita külalist sündmuse kestlikust lähenemisest ja anna soovitusi (nt ühistransporti kasutamine, oma nõudega tulemine jne).

2. Transport:
- Julgusta osalejaid kasutama jalgrattaid, ühistransporti või korraldada sõidujagamine.
- Vali toimumispaik, kuhu pääseb jalgsi või jalgrattaga.

Foto: Tatiana Metsala

3. Toitlustus:
- Eelista kohalikke ja hooajalisi toiduaineid.
- Paku ka taimetoitu, mis on väiksema keskkonnamõjuga.
- Väldi ühekordsed nõusid – kasuta korduvkasutatavaid lahendusi.

4. Jäätmekorraldus:
- Paigalda sorteerimiskastid ja märgista need selgelt ka piktogrammidega (segaolme, bio, pakend, paber, panditaara).
- Anna toitlustajatele selged juhised, kuidas toidujäätmeid sorteerida ning mida teha ülejäänud toiduga.

5. Energiakasutus:
- Eelista püsiühenduse ja taastuvenergiaga varustatud sündmuspaiku.
- Kasuta energiasäästlikku valgustust ja heli-/videotehnikat.

6. Dekoratsioonid ja kingitused:
- Vali loodussõbralikud ja korduvkasutatavad kaunistused (püüa ostmise asemel rentida).
- Väldi õhupalle ja plastikkaunistusi.
- Paku külalistele kingitusi, mis on praktilised, söödavad või käsitööna valminud.

7. Partnerite kaasamine:
- Tee koostööd vaid kestlikkust väärtustavate partnerite ja tarnijatega.
- Eelista kohalikke ettevõtteid, et vähendada transpordiga seotud keskkonnamõjusid.

8. Erivajadustega arvestamine:
- Arvesta ürituse toimumise paigas nii vaimse kui füüsilise puudega külastajaga.
- Võimalusel leia lahendused, mis arvestaks kõikide erivajadustega (toidutalumatused, allergiad jne).

Kestlike valikute tegemine ei tähenda mahukamat või keerulisemat korraldust. Pigem on see mõtteviisi ja väikeste harjumuste muutmise küsimus. Tihti on kestlikud valikud palju aja- ja rahasäästlikumad.

Olgu tegemist perekeskis tähistatava väikese peoga või kogu saare hõlmava suurüritusega, saame kõik anda oma panuse kestlikuma ja teadlikuma Hiiumaa nimel.

JANET VÄÄRTNÕU
Kestliku arengu koordinaator
Saarte DMO

Vii ennast kurssi „Tööta ja õpi!" programmiga

Töötukassa pakub erinevaid õppimisvõimalusi ka töötavatele inimestele, kliendid saavad taotleda näiteks tasemeõppes osalemise toetust. Toetust makstakse õppima asumisel tasuta õppekohal kutsehariduse, rakenduskõrghariduse või bakalaureuseõppe õppekavadel, mis arvestavad majandustegevusaladel vajaliku tööjõu ja oskuste nõudlusega ning kui inimene vastab toetuse saamise tingimustele.

Võimaldame ka koolitusel osalemist, kui klient vastab tingimustele ja soovib osaleda koolitusel, mis toetab töötamist põhikutsealadel, kus valdkondlike tööjõuvajaduse uuringute (OSKA uuringud, mida teeb Kutsekoda) kohaselt on lähiaastatel kasvav tööjõuvajadus ja mille tööjõu nõudlus on suurem kui pakkumine.

Programmi, tingimuste ja toetatavate õppekavade kohta saab täpsemalt juurde lugeda Töötukassa veebilehelt https://www.tootukassa.ee/et/toota-ja-opi.

Soovitan tutvuda ka Töötukassa pakutavate veebisündmuste ja seminaride sarjaga https://www.tootukassa.ee/et/sundmused.

Põnevat tutvumist!

PILLE-RIIN PERSIDSKAJA
Töötukassa Hiiumaa osakonna karjäärinõustaja
pille-riin.persidskaja@tootukassa.ee

Isikukeskse erihoolekande pilootprojekt Hiiumaal jätkub

Hiiumaa vald jätkab koostöös Sotsiaalkindlustusametiga isikukeskse erihoolekande teenusmudeli (ISTE) piloteerimist aastatel 2025–2026. Teenust pakutakse viies teenuskohas ning selle eesmärk on aidata psüühilise erivajadusega inimesi ja nende lähedasi, pakkudes neile vajalikke tugiteenuseid.

Projekti uues etapis jätkavad osalemist 2023–2024 perioodil liitunud isikud. Toetust saavad nii abivajajad kui ka nende pereliikmed. Esmalt hinnatakse iga inimese vajadused, mille põhjal pakutakse just talle sobivaid teenuseid.

Teenused aitavad parandada vaimset ja füüsilist heaolu, toetavad töö või päevategevuse leidmist ning pakuvad praktilist abi igapäevaelus. Lisaks on projekti raames võimalus jagada oma rõõme ja muresid teistega. Vajalikku tuge aitab korraldada juhtumikorraldaja.

Pakutavad teenused hõlmavad:
- igapäevaeluga toimetuleku tuge;
- nõustamist ja psühholoogilist abi;
- rehabilitatsiooniteenuseid.

Projekti teenuseid osutab Hiiumaa Sotsiaalkeskus, mis on kohaliku omavalitsuse sotsiaalteenuste ja erihoolekande kompetentsikeskus. Lisaks põhiteenuse pakkujale on kaasatud ka MTÜ Jääk ja Praak ning MTÜ Tugi- ja Koolituskeskus Usaldus.

Projekt viiakse ellu mitmes etapis: planeerimine ja ettevalmistus, teenuste osutamine ning järelevalve ja hindamine. Lõppeesmärk on luua jätkusuutlik süsteem, mis toetab psüühilise erivajadusega inimeste iseseisvat elu ja heaolu.

Erihoolekande teenusemudeli katsetamist rahastatakse ESF vahenditest TAT „Sotsiaalkaitse ja pikaajalise hoolduse kättesaadavus" alategevus „Integreeritud, isikukeskse ja paindliku erihoolekandeteenuste süsteemi katsetamine".

Hiiumaa vallas koordineerib projekti sotsiaaltöö juhtivspetsialist Pille Näksi pille.naksi@hiiumaa.ee, tel 5480 0772.

Kaasrahastanud Euroopa Liit

Eesti tuleviku heaks

Foto: Jarek Jõepera

Hüljeste poegimisaeg on käes!

Tuletame meelde, et rannas lebavad hülgepojad inimese abi ei vaja. Abituks võib hülgepoja olukorra muuta vaid inimese läbimõtlemata tegevus.

Pehme talve tõttu on merejääl poegivad hallhülged sunnitud otsima sobivaid poegimiskohti laidudelt ja kaldaala roostikest. Seetõttu võib veebruaris ja märtsis rannaaladel tavapärasest rohkem hülgepoegi kohata.

Ehkki esmapilgul võivad nad tunduda üksikute ja abitutena, hoiab emasloom tegelikult pojal silma peal. Nunnudel valgetel karvakeradel on vaid üks soov – et hülgeema võimalikult ruttu tagasi tuleks ja neile süüa annaks. Kahe nädalaga 30 kilo juurde võtta pole ju lihtne ülesanne!

Hülgepoega pole vaja katsuda, toita, temaga koos pilti teha või endaga kaasa viia! Katsu temast hoopis kiiresti eemale saada! Ka rannas koeraga jalutades, hoia lemmik kindlasti rihma otsas! Koerad võivad hülgepojale reaalselt ohtlikud olla.

Kindlasti ei tohi rannas lesivat hülgepoega vette ajada, kuna tema valge titekarv ei ole veekindel.

Vaid siis, kui hülgekutsikas on sattunud enda jaoks ohtlikku kohta, näiteks suure sõidutee äärde, anna sellest teada numbril 1247.

KESKKONNAAMET

Hiiumaa Vallavalitsuse dokumendihaldusspetsialistina alustas Anett Rajang

Anett on sündinud ja üles kasvanud Hiiumaal Viskoosas. Oma kodukohaks peab ta seda alati ja isegi kui ta seal praegu ei ela, huvitub sealsest käekäigust.

Anetti haridustee sai alguse Lauka Põhikoolis ja keskhariduse omandamiseks jäi ta saarele truuks, õppides Kärdla Ühisgümnaasiumis. Edasi suundus ta pealinna, et omandada kõrgharidus optometristi erialal Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis.

Kooli kõrvalt töötas Anett optikapoes ja viimased erialased väljakutsed optometristina olid silmakliinikus, tunnustatud kirurgi kõrval töötades.

Juba teismelisena oli talle selge, et näeb end tulevikus tagasi Hiiumaal. Ta oli saarelt eemal pea 10 aastat ning pea 2 aastat tagasi andis koju naasmiseks põhjuse pisipoja sünd. Anett kolis perega Hiiumaale rahu, vaikust ja turvalisust otsima, südames soov pakkuda oma perele võimalust luua sama partiootlik armastus Hiiumaa vastu nagu tal endal.

Vaba aega veedab ta koos perega, käib looduses ning eriti naudib mereäärset õhkkonda. „Suvi ja Hiiumaa rannad käivad justkui käsikäes, aga hooajaväline inimtühi rand on hoopis maagilisem. Südamelähedane on ikka ka optomeetria maailm, millega püüan kontakti hoida," ütles Anett.

Antud ametikohale kandideerides oli tema esmane mõte, et see annab võimaluse teha Hiiumaa inimeste heaks midagi olulist. Olgu selleks pisike klõps elukoha registreerimisel saarele, sünnitunnistusele nime lisamine või abielude sõlmimine. Kuna hariduse omandas ta tervishoiu valdkonnas, on praegune antud ametikoht hea motivatsioon enesearenguks ja suures pildis silmaringi laiendamiseks. „Dokumendihalduse poolepealt puutun kokku ka üle Hiiumaa seotud murede ja rõõmudega, mis annab tugevama sideme kodusaarega," tõdeb Rajang.

Ole valmis, Hiiumaa!

Maailm meie ümber pakub järjest enam väljakutseid ja seega on kriisivalmidusest saanud tavapärane osa meie elust. Mida rohkem me ise valmis oleme, seda paremini harjumatutes olukordades hakkama saame.

Hädaolukorras sõltub abi saabumiseni abivajaja ja tema lähedaste elu, tervis ja heaolu suurel määral abivajajast endast. Kui aga olla korralikult valmistanud, on võimalik tõenäoliselt saada kõrvalise toeta hakkama.

Riik ja omavalitsus annavad endast kõik, et kriise ära hoida või neid kiirelt lahendada, kuid ka kõige turvalisemates paikades juhtub õnnetusi, mille tagajärjed võivad tavaelu segi paisata.

Pole võimatu, et pead elutähtsate teenuste päevi või nädalaid vastu pidama. Häiritud võivad olla elektri-, gaasi- ja veevarustus ning sideteenused. Raskendatud võib olla toidu, ravimite ja esmatarbevahendite hankimine.

Mida suurem on kriis, seda kauem jõuab kohaliku omavalitsuse või riigi abi sinuni. Ole valmis vähemalt seitse päeva iseseisvalt hakkama saama.

Jaanuari lõpus jõudis Hiiumaa postkastidesse Hiiumaa valla ja arenduskeskuse koostöös ilmunud trükis **„Ole valmis, Hiiumaa!"**, mille info saab igaühele meist keerulises olukorras abiks olla. Lisaks on väga oluline igal perel ja piirkonnal läbi mõelda, kuidas kohapeal valmis ollakse.

Meie kogukonna valmisolekut erinevates keerulisemateks oludeks aitavad suurendada **kerksuskeskused** ehk **kriisiabipunktid**, mis avatakse vastavalt vajadusele kogukonnakeskustes ja kust igaüks meist saab infot, abi ja nõu. Tänaseks on valmis vajaduse tekkides uksed avama kümme kerksuskeskust üle Hiiumaa.

Kerksuskeskuste asukohad

- Emmaste vallamaja;
- Hellamaa perekeskus;
- Kõpu rahvamaja;
- Kõrgessaare päevakeskus (endine vallamaja) Kõpu tee 8 Kõrgessaares;
- Elamuskeskus Tuuletorn Käinas;
- Hiiumaa spordikeskus Kärdlas;
- Lauka seltsimaja;
- Paladel spordihoone või koolimaja;
- Putkaste Samaaria Misjoni hooldekodu;
- Pühalepas Vaba Aja Keskuse noortekeskus Suuremõisas.

Kasulikku lugemist ja viiteid leiab ka Hiiumaa valla kodulehelt rubriigist „Kriisireguleerimine ja valmisolek" – näiteks arteesiakaevude ja allikate nimekiri jne. Siit leiab ka uuendatult Hiiumaa tähtsad numbrid, samuti kodulehelt olevalmis.ee.

„Ole valmis, Hiiumaa!" on saadaval raamatukogudes, Coop Hiiumaa kauplustes, Selveri infoletis, postimajas, laevadel ja vallamajas.

Kõige kallim väärtus meie ümber on meie inimesed. Nende hoidmiseks ja kriisisituatsioonis abistamiseks on väga oodatud abi vabatahtlikelt. Seetõttu oleme tänulikud, kui oled valmis nõu ja jõuga kogukonnaliikmetele kerksuskeskustesse või evakuatsioonikohta vabatahtlikuna appi tulema. Valla ja riigi poolt oleme toeks erinevate koolituste ja õppustega.

Palun anna märku:

- kui soovid „Ole valmis, Hiiumaa!" trükist oma riiulisse, näiteks külamajja;
- kui on ettepanekuid, mida kriisivalmiduse osas veel välja tuua või milliseid koolitusi kogukonnale korraldada.

Olgem üheskoos valmis!

PIRET SEDRIK
Hiiumaa valla kriisivalmiduse spetsialist
tel 505 5593

112 HÄDAABI 1247 RIIGIINFO

Millal valida number 112 ja millal 1247?

Helista 112,
kui ohus on kellegi elu, tervis või vara ning on vaja kiiret hädaabi (politseid, päästet, kiirabi). Helistades püsi liinil kuniks kõnele vastatakse.

Helista 1247,
kui soovid kontrollitud riigiinfot (keskkond, maanteed, tuleohutus, dokumendid) või neil teemadel riiki informeerida. Samalt numbrilt saab ka kriisiinfot.

Loe lähemalt veebilehelt www.häirekeskus.ee.

Õpetus: kuidas kutsuda hädaolukorras abi, kui puudub mobiililevi

- Muuda helistamise asukohta, nt liigu hoonest õue.
- Kui ei saanud ühendust, siis võta telefonist välja SIM-kaart ja proovi uuesti helistada.
- Kui helistamine ei õnnestu, siis proovi saata SMS numbrile 112. Too välja kuhu abi saata ning selgitust, millist abi vajatakse
- Kui jätkuvalt ei saa ühendust, siis mine lähimasse politseijaoskonda, päästekomandosse või kiirabijaama.

Õpetus: kuidas näha enda asukoha koordinaate?

Nutitelefonist oma koordinaatide vaatamiseks peab sisse lülitama asukohateenused ning kasutama kaardirakendusi nagu Google Maps või Compass.

videoõpetus (EE)

- Luba seadmes enda asukoha kasutamine/tuvastamine. Ekraani üles äärde ilmub tilluke kompassinoole kujutis.
- Luba Google Maps rakenduses asukoha tuvastamine.
- Avades Google Mapsi, ilmub ekraanile sinine täpp Sinu asukohaga.

videoõpetus (RU)

- Android operatsioonisüsteemiga telefonis hoia sõrm sinisel täpil, kuni ülemisele reale ilmuvad koordinaadid (mõnel juhul ilmub sinna lisaks ka aadress).
- Apple telefonis vajuta sinisele täpile ja alla tekib valge riba, *My location*. Tiri seda riba pisut üles ning nähtavale ilmuvad ka koordinaadid.

@hairekeskus

DETAILPLANEERINGUD

Salinõmme külas asuva Meremäe maaüksuse detailplaneeringu vastuvõtmine ja avaliku väljapaneku korraldamine

Hiiumaa Vallavolikogu 23.01.2025 otsusega nr 222 võeti vastu Hiiumaa valla Salinõmme külas asuva Meremäe maaüksuse detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 23-39). Planeeringuala suurus on 27 269 m². Planeering näeb Meremäe maaüksusele kahe hoonestusala määramise, millest üks kavandatakse olemasolevale õuealale ja selle laiendusele ning teine planeeritavale sadama maa-alale. Hoonestusaladele on määratud ehitusõigus kuni 4 hoone (üksikelamu, 2 abihoonet ja sadamahoone) püstitamiseks maksimaalse ehitisealuse pinnaga 1000 m² koos olulisemate arhitektuurinõuetega ja tehnovõrkude lahendusega. Detailplaneeringuga on krundi lõunaosale planeeritud sadama maa-ala olemasoleva kai, slipi, kaitsemuuli ja sissesõidu faarvaatri rekonstrueerimiseks ja sadamahoone rajamiseks. Detailplaneeringuga on tehtud ettepanek muuta Pühalepa valla Heltermaa-Sarve-Salinõmme piirkonna osaüldplaneeringut muutes Meremäe katastriüksusel ehituskeeluvööndi ulatust vastavalt põhijoonisele.

Detailplaneeringuga on võimalik tutvuda ajavahemikul 13.02–14.03.2025 Hiiumaa valla veebilehel ning Pühalepa osavalla majas (Tempa küla). Aeg palume eelnevalt kokku leppida Mai Julgega, tel 463 6845, mai.julge@hiiumaa.ee.

Avaliku väljapaneku ajal on kõigil huvitatutel võimalik planeeringulahendusega tutvuda ning vallavalitsusele kirjalikult sisulisi ettepanekuid ja arvamusi esitada.

Heltermaa sadama detailplaneeringu vastuvõtmine ja avaliku väljapaneku korraldamine

Hiiumaa Vallavolikogu 23.01.2025 otsusega nr 223 võeti vastu Hiiumaa valla Heltermaa külas asuva Heltermaa sadama detailplaneering (K-Projekt AS töö nr 22175). Sama otsusega otsustati jätkata detailplaneeringu koostamist üldplaneeringut muutvana määrati planeeringuala suuruseks 36,48 ha. Planeering näeb ette Heltermaa sadam, Suuremaja-Sadama, Anti ja Unga kinnistute piiride muutmise teel moodustada üks sadama maa krunt ning määrab sellele ehitusõiguse kokku 12 hoone rajamiseks suurima lubatud ehitisealuse pinnaga 12 000 m². Lisaks säilitatavatele hoonetele on ette nähtud täiendav ehitusõigus kaarhalli, puistekaupade laohoone, 2 piletimüügi kassa- ja pääslahoone, abihoone-külalismaja, kohviku, teenindushoone ja tehnohoone rajamiseks. Planeeringuga on kavandatud lisaks olemasolevatele rajatistele rajada kaubakai ja täiendav juurdepääsutee kaubasadamale ning sadama paremaks toimimiseks ja kliimakindluse parandamiseks parvlaevade kaitsemuul-kai, lõunamuul või lõunamuulkai ja põhjamuul. Sadamas on kavandatud uue kai ja selle akvatooriumi rajamiseks ning olemasoleva kanali laiendamiseks viia läbi süvendustööd. Elisa mast kinnistu ja Heltermaa alajaama kinnistu säilivad tänastes krundipiirides, neile on määratud ehitusõigus kummalegi krundile ühe rajatise jaoks. Tuulegeneraatori rajamiseks on planeeritud kavandatud lõunamuulkaile eraldi krunt. Heltermaa sadama akvatooriumi merealale on kavandatud eraldi krunt põhjamuuli merest väljaulatuvale osale. Detailplaneeringuga määratakse haljastuse ja heakorrastuse põhimõtted, tehnovõrkude- ja rajatiste paigutus, servituutide ja kitsenduste vajadus, ehitiste arhitektuursed tingimused, lahendatakse ära liikluskorralduse põhimõtted. KSH aruandes (LEMMA OÜ) analüüsiti detailplaneeringuga kavandatava tegevuse eeldatavalt kaasnevat mõju erinevate keskkonnaaspektide lõikes. Hinnangutest ja mõjude kokkuvõtlikust esitusest saab järeldada, et kavandatava tegevusega ei kaasne olulisi tugeva negatiivse mõjuga aspekte. Kaasnevad olulised negatiivsed mõjud on leevendatavad kui rakendatakse KSH aruande ptk-s 8 esitatud meetmeid. KSH on läbi viidud KMH täpsusega andmaks vajalike tegevuslubade taotlemisel otsustajale vajalikku teavet keskkonnamõjude kohta. Detailplaneeringuga tehakse ettepanek muuta Pühalepa Vallavolikogu 20.12.2005 otsusega nr 33 kehtestatud Pühalepa valla osa Hagaste-Heltermaa piirkonna üldplaneeringut ja Pühalepa Vallavolikogu 29.12.2008 otsusega nr 334 kehtestatud Pühalepa valla Heltermaa-Sarve-Salinõmme piirkonna osaüldplaneeringut vähendades ranna ehituskeeluvööndit Heltermaa sadama planeeringualal.

Detailplaneeringu avalik väljapanek toimub perioodil 13.02–14.03.2025 Hiiumaa valla veebilehel ning Pühalepa osavalla majas (Tempa küla). Aeg palume eelnevalt kokku leppida Mai Julgega, tel 463 6845, mai.julge@hiiumaa.ee.

Avaliku väljapaneku ajal on kõigil huvitatutel võimalik planeeringulahendusega tutvuda ning vallavalitsusele kirjalikult sisulisi ettepanekuid ja arvamusi esitada.

Sääre külas asuvate Mäe ja Mere kinnistute detailplaneeringu kehtestamine

Hiiumaa Vallavalitsuse 28.01.2025 korraldusega nr 61 kehtestati Hiiumaa vallas Sääre külas asuvate Mäe ja Mere kinnistute detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 23-13). Planeering näeb ette Mäe ja Mere kinnistute omavahelise ühise piiri kaotamise ning moodustatud maa-ala jagamise üheksaks elamumaa krundiks pindalaga 1,48 ha kuni 2,11 ha, üheks transpordimaa krundiks (0,09 ha) ning üheks maatulundusmaa krundiks (0,64 ha), uutele elamumaa kruntidele ehitusõiguste ja hoonestusalade määramise kuni 4 hoone (üksikelamu ja abihooned) püstitamiseks maksimaalse ehitisealuse pinnaga 500 m² koos olulisemate arhitektuurinõuetega ja tehnovõrkude lahendusega. Mäe ja Mere kinnistute detailplaneering on vastavuses Pühalepa valla Kuri-Tähva-Sääre piirkonna üldplaneeringuga. Detailplaneeringu kehtestamisega muutub detailplaneeringualale jäävas osas kehtetuks varem kehtestatud Nurga kinnistu detailplaneering (DAGOpen OÜ töö nr 06-04).

Korraldusega saab tutvuda Hiiumaa vallavalitsuses aadressiga Keskväljak 5a Kärdla ja Hiiumaa valla veebilehel.

Luidja küla Järve kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine

Hiiumaa Vallavalitsuse 12.02.2025 korraldusega nr 82 algatati Luidja küla Järve (katastritunnus 39201:002:2140) kinnistu detailplaneeringu koostamine ja väljastati lähtetingimused.

Detailplaneeringuga kavandatakse kinnistu kruntida kaheks ja määrata hoonestamata krundile ehitusõigus elamu ja abihoonete püstitamiseks (üks üksikelamu ja kaks kõrvalhoonet ehitisaluse pinnaga kokku 400 m²), teede ning liikluskorralduse põhimõtete planeerimine, tehnovõrkude ja- rajatiste paigutuse määramine, servituutide ja kitsenduste vajaduse määramine, arhitektuursete tingimuste määramine hoonetele.

Algatamise otsuse ja väljastatud lähtetingimustega saab tutvuda töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärdla) ja Hiiumaa Vallavalitsuse dokumendiregistris.

Kuulmiskeskuse vastuvõtt

5. märtsil Kärdla päevakeskuses, Põllu 1
Registreerimine: tel 505 5746 või pille.alevi@hiiumaa.ee.

TEADE

Alates veebruarist lõpetasid dr Marmor ja dr Lasn töö ettevõttes Hiiumaa Tervisekeskus OÜ ja tegutsevad nüüd Päevasaare Perearstikeskuse nime all.

Päevasaare Perearstikeskusest saavad abi kõik **dr Marmori** ja **dr Lasni** patsiendid. Registratuuri telefoninumber on 462 2555. Patsiente võtab vastu dr Marmor. Perearstikeskuse asukoht on **Kärdla, Rahu 2/1**.

Asutuse **Hiiumaa Tervisekeskus OÜ** alt jätkab vastuvõttude tegemist **dr Helve Kansi.** Registratuuri telefoninumber on endiselt 602 2111. Tervisekeskuse asukoht on **Käina, Mäe 2**.

Mõlemad perearstikeskused on avatud tuttavatel aegadel: esmaspäeval, teisipäeval, neljapäeval ja reedel kell 8.00–16.00 ning kolmapäeval kell 10.00–18.00.

Mõlema perearstikeskuse poole saab endiselt pöörduda ka digitaalselt perearst24.ee platvormi vahendusel.

HIIUMAA TERVISEKESKUS OÜ

PÄEVASAARE PEREARSTIKESKUS

HIIUMAA SOTSIAALKESKUS

Kõrgessaare Päevakeskuses

Esmaspäeviti:

- 9.00–10.30 *line*-tantsu treening (juhendab Katrin).
- 10.30–12.00 toolitantsu treening (juhendab Katrin).
- 14.00–15.00 lauluansambli proov (juhendab Aave).
- 15.00–16.00 tugitooliteater.

Teisipäeviti:

- 14.00–15.00 tervisevõimlemine (juhendab Stella).

Kolmapäeviti:

- 11.00–12.30 *line*-tantsu treening (juhendab Katrin).
- 12.45–14.15 seeniortantsuring (juhendab Katrin).
- 14.30–15.00 pilates (videotreening).

Üritused:

- E, 3. märtsil kell 12.30–14.00 Kõrgessaare III hooaja mälumängu III voor.
- N, 6. märtsil alates kell 12.00 ja 7. märtsil alates kell 9.00 massaažiteenus (eelnev registreerimine: Sigrid, tel 529 7429).
- T, 11. märtsil alates kell 8.00 juuksur Sirje Vaku (registreerimine: tel 5666 2317).
- T, 11. märtsil kell 10.00–12.00 kokkamine eakatega.
- N, 13. märtsil kell 13.00 koosviibimine päevakeskuses (transport: 12.00 Rootsi, Pihla; 12.30 Lauka, Viskoosa).
- N, 20. märtsil kell 13.00 väljasõit Tohvri hooldekodusse (buss väljub: Lauka 9.15, Viskoosa 9.20).
- R, 21. märtsil väljasõit Käina ujulasse (ujulas viibimine kell 11.00–13.00, vesivõimlemine kell 11.00, jõusaali kasutamine; osalustasu 6.00 €; transport: 10.00 Kõrgessaare, Lauka, Viskoosa, 10.25 Kärdla).
- R, 21. märtsil kell 19.00 Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses „Tervitame kevadet".
- Kuni 4. aprillini avatud tööpäevadel kell 10.00–15.00 päevakeskuse saalis Maiu Aasma käsitööde näitus (tasuta).
- 2.–3. aprill väljasõit Pärnusse. Kavas muusikaline tsirkus Pärnu kontserdimajas, Pernova Loodusmaja, Uue Kunsti Muuseum, ühiskokkamine pagaritöökojas, majutus hommikusöögiga Viking SPA; Lihula Südamekodu. Osalustasu 90 €; sisaldab bussitransporti, praamipileteid, ühiskokkamist, tasulisi pääsmeid ja giiditeenust, majutust hommikusöögiga, spaa külastust, tsirkuse pääset.
- 3.–5. juuni väljasõit Eesti-Läti piirialadele (päevakava ja osalustasu täpsustamisel).
- 18. juuli väljasõit Hiiumaa laiule (päevakava ja osalustasu täpsustamisel).

Lisainfo, registreerimine ja transpordivajaduse teatamine: Katrin, tel 5333 9472.

Kõrgessaare päevakeskuses saab pesta pesu ja käia duši all (eelnevalt kokku leppida: Inna, tel 504 2292).

Hellamaa Perekeskuses

- 13. märtsil kell 18.00 mälumänguõhtu.
- Teisipäeviti kell 12.00 kogunevad Pühalepa Lustilised erinevateks tegevusteks.
- Neljapäeva õhtuti *zumba* videotreening „Suveks saledaks".

Emmaste Päevakeskuses

- Esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 9.00 võimlemine.
- Teisipäeviti kell 14.00 toolitants.
- Kolmapäeviti kell 11.00 käsitööhuviliste kokkusaamine VAK-i käsitöötoas.
- Kolmapäeviti kell 11.00 jututuba.
- Neljapäeviti kell 11.00 Emmaste-Käina piirkonna erivajadusega inimeste kokkusaamine.
- Leisu piirkonna eakate kokkusaamine Valgu seltsimajas (toimub kaks korda kuus; kontakt: Aivo Härm, tel 503 1734)

Päevakeskuses on võimalik kasutada pesumasinat ja dušši (3 €/kord).

Ürituste ja huviringide info: Eve Ellermäe, tel 5376 4040. Transpordivajadus ja teenustele registreerimine: Aimi Jaarma, tel 514 4327.

Omastehooldajate kokkusaamine 27. märtsil kell 15.00 sotsiaalkeskuse tegevustoas (täpsem info: Raili, tel 5308 1035).

NÄITUSED

Hiiumaa Muuseumi Pikk Maja
Avatud E-R 10-17, L 10-15

Pikas Majas on uus näitus **„Haruldased merekaardid Eesti Meremuuseumi kogus“**, mida on täiendatud Hiiumaa Muuseumi ja Sõru Muuseumi esemetega.

Lisaks on Pikas Majas avatud Tervisemuuseumi väikenäitus „**UNEVERSUM“** koos Hiiumaa Muuseumi magamistubadega.

Pika Maja II korrusel on haarav püsinäitus **„Kärdla – rootsi küla, saksa alev, eesti linn“**. Avatud meenepood ja laste mängutuba.

Pikk Maja on suurepärane koht temaatilisteks sünnipäevapidudeks, koosviibimisteks ja seminaride ning konverentside korraldamiseks. Küsi rohkem infot!

R. Tobiase majamuuseum ja Mihkli talumuuseum on avatud ettetellimisel! info@hiiumaamuuseum.ee, tel 463 2091.

Sõru Muuseum
- Lisandunud uus näitus tantsutaat Ullo Toomist.
- Teised näitused: püsinäitus „Taasleitud asjad“, „Mootorpurjeka Alar lugu“, Valdek Alberi karikatuuridenäitus „Hapukurgihooaeg“.
- Märtsis tulekul kinoõhtu dokfilmiga „Kikilipsuga mässaja“.

Avatud esmaspäeviti kl 10–16 ja ürituste ajal, muidu kokkuleppel (tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee)

Kärdla Kultuurikeskus
Veebruaris/märtsis: Toomas Kokovkini fotonäitus „21. sajandi algus, Hiiumaa“.

Elamuskeskus Tuuletorn
Muuseumiala, kohvik Ruudi ja Spordikeskus avatud E–R 15–21, L–P 12–21.
- 6. aprillini Tuuletorni galeriis Eve Viidalepa näitus „Sookurgede sonaat tuules“.
- 31. maini Tuuletorni muuseumialal näitus „Aurupunk ja ämblikuvõrgud“.

Oled unistanud uutest oskustest -
veel saab mõtted teoks teha!
Tule õpi imelises Suuremõisa lossis.

Tasuta kursused jaanuar-juuni 2025

Rootsi teenindus- ja ärikeel, 40 ak tundi, alates 30.01
Rootsi keel algajatele, 40 ak tundi, alates aprillist
Andmeanalüüsi töövõtted MS Exceliga, 24ak tundi, 10.-11.03 (BCS Koolitus)
Hiiumaa gildide baaskursus, 80 ak tundi, alates 23.01
Keevitaja baaskursus, 116 ak tundi
Poolautomaatkeevitaja praktiline algkursus, 56 ak tundi
Dendroloogia ja metsapatoloogia, 42 ak tundi
Ettevalmistus Puitmajaehitaja, tase 4 ja 5 kutseeksamiks, 50/60 ak tundi
Tehniline joonestamine AutoCad-ga, 62 ak tundi
Nutiseadmete kasutamine kalanduses, 24 ak tundi

Lisainfo aadressil **koolitused@hak.edu.ee** ja kooli kodulehel
hak.edu.ee/et/koolituskalender

HIIUMAA AMETIKOOL
www.hak.edu.ee
#hiiumaaametikool

SÜNDMUSED

VEBRUAR

N, 27. veebruar
- kl 11–11.45 **väikelaste mänguring** Kersti Ojasalu juhendamisel Kärdla Nukuteatris.
- kl 16 Hiiumaa kino: „Koermees“ Kärdla Kultuurikeskuses.
- kl 18 Hiiumaa kino: „Super Charlie“ Kärdla Kultuurikeskuses.
- kl 19–21 **Kassari Külaülikool: Aveliina Helm „Kliima, loodus ja inimene“** Kassari rahvamaja kaminasaalis, sissepääs tasuta.

R, 28. veebruar
- kl 15.30 külas kirjanik ja ajaloolane Ain Kütt. Käina raamatukogus. Tasuta kl 20–21 **bingoõhtu** Utoopia nr 9-s.

MÄRTS

L, 1. märts
- kl 14–16 **seltskonnalaulude kooslaulmine** louluiidlastega Helen Kõmmuse eestvedamisel Kärdla Nukuteatris.

P, 2. märts
- kl 12–15 **kassitoa avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2, Kärdla.
- kl 18.30–20 ***kundalini*-jooga** Stiina Küti juhendamisel Kärdla Nukuteatris.

T, 4. märts
- kl 13–18 **verekeskuse doonoripäev** Kärdla Kultuurikeskuse sammassaalis, lisainfo verekeskus.ee. Võta kaasa isikut tõendav dokument!

N, 6. märts
- kl 11–11.45 **väikelaste mänguring** Kersti Ojasalu juhendamisel Kärdla Nukuteatris.
- kl 18.30–21 **gongihüpnorännak** Andres Põhjala juhendamisel Kärdla Nukuteatris.

R, 7. märts
- kl 18 ***bowling*'u turniir ainult NAISTELE** (Eelregistreerimine alates 19.02 Tuuletorni Bowling, tel 5350 5028).
- kl 19 **Kärdla mälumäng** Hiiumaa Pruulikoja Restos.

L, 8. märts
- kl 19 **vestlusõhtu – Marten Kuningas**, Utoopa nr 9-s, pilet 5 €, https://www.facebook.com/events/1133839268486272/.

P, 9. märts
- kl 11–13 **aktiivne algus liikumispühapäev** Hiiumaa Spordikoolis. Osalustasu 2 eurot pere kohta. Lisainfo facebook.com/hiiumaaspordikool.
- kl 12–16.30 seltskonnatantsutunnid Merle Klandorfiga: rumba, aeglane valss, ja džaiv. Lisainfo www.dagentwist.ee. Palade koolimajas.
- kl 12–15 **kassitoa avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2, Kärdla.
- **kl 18.30–20 *kundalini*-jooga** Stiina Küti juhendamisel Kärdla Nukuteatris.

T, 11. märts
- **kl 9.30–16.30** koolitus **„Kuidas protsesside abil aega ja raha säästa“** Hiiumaa Arenduskeskuses. Lisainfo: Mari-Liis Hirv, tel 5426 0601, e-post mari-liis.hirv@hiiumaa.ee.

K, 12. märts
- kl 18–21 noolemängu koolitus noortele ja naistele Hiiumaa Pruulikoja Restos.

N, 13. märts
- kl 11–11.45 **väikelaste mänguring** Kersti Ojasalu juhendamisel Kärdla Nukuteatris.
- kl 16–18 **raamatukohvik** Suuremõisa raamatukogus. Lisainfo https://www.facebook.com/events/1545543422810813/.
- kl 18–19.30 **mälumänguõhtu** Hellamaa Perekeskuses.

R, 14. märts
- kl 10 ja 11.30 **MiksTeatri etendus „Põialpoiss Nils Karlsson“**. Kärdla Kultuurikeskuses. Piletid 13 € müügil kultuurikeskuses.
- kl 11.00 **emakeelepäev Emmaste raamatukogus**. Emakeele päev „Sinu parim elamuslugu Tuuletornis“. Saada oma lugu tuuletorn@hiiumaa.ee vahemikus 1.–13.03 ja võida ägedaid auhindu!
- kl 18 **„KUU Kiirturniir *bowling*'us“** Lisainfo: eelreg 5.03 kell 12.00 Tuuletorni Bowling, tel 5350 5028.
- kl 18-19.30 **teatrikohvik emakeelepäeva puhul** Kärdla Nukuteatris.

L, 15. märts
- kl 12–14 **Väike Taibu Teaduskool** Palade Põhikooli loodushariduskeskuse tiivas, 5 €. Lisainfo paladelhk@gmail.com.
- **„Kert Truus & proffide turniir** Tuuletorni Bowlingus“ Lisainfo: jälgi üritust Facebookist!

P, 16. märts
- kl 12–15 **kassitoa avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2, Kärdla.
- kl 18.30–20 ***kundalini*-jooga** Stiina Küti juhendamisel Kärdla Nukuteatris.

K, 19. märts
- **Salongiõhtu kevadest** Hiiumaa Muuseumi Pikas Majas. Kevade ärkamisest räägib Karin Poola. Pilet: 10 eur (sisaldab kohvi ja kooki). Koha broneerimiseks võta ühendust info@hiiumaamuuseum.ee või tel 463 2091.

N, 20. märts
- kl 11–11.45 **väikelaste mänguring** Kersti Ojasalu juhendamisel Kärdla Nukuteatris.
- kl 19 **Kassari Külaülikool: Lui Remmelg „Hernhuutlusest Pühalepas“**, Kassari rahvamaja kaminasaalis. Sissepääs tasuta.

R, 21. märts
- kl 11.00 **üle-maailmne luulepäev** Emmaste raamatukogus.
- kl 19 rahvatantsurühmade kevadkontsert „Tervitame kevadet“ Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses.

L, 22. märts
- kl 9 matkaja väljakutse: **Hiiumaa matkatee 232 km** etapp Roograhu sadam-Tahkuna tuletorn. Lisainfo: Kaie Pranno, Emmaste NK ja KT rühmavanem, kaie.pranno@gmail.com, 5628 8687.

P, 23. märts
- kl 11–13 **aktiivne algus liikumispühapäev** Hiiumaa Spordikoolis. Osalustasu 2 eurot pere kohta. Lisainfo facebook.com/hiiumaaspordikool.
- kl 12–15 **kassitoa avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2, Kärdla.
- kl 17-19 Uus! ***Bowling*koolinoortele „Biit peale ja tuled kustu“**. Lisainfo: Tuuletorni Bowling, tel 5350 5028.
- kl 18 **kahe koori kontsert: Germantown Firends (USA) ja HIIG noortekoor.** Esinevad kaks noortekoori maailma eri otsadest. Kavas spirituaalid, Saar, Tormis. Kärdla kirikus, lisainfo https://www.facebook.com/events/1608422550033925.
- kl 18.30–20 ***kundalini*-jooga** Stiina Küti juhendamisel Kärdla Nukuteatris.

E, 24. märts
- kl 18–19.30 **kontsert Henry-David Varema** / J. S. Bach Kärdla Muusikakoolis. Lisainfo tel 521 1615.

T, 25. märts
- kl 18 **Aasta Ujuja 2024/2025 karikasarja VII etapp**. Käina ujulas. Lisainfo: 5340 7161.

K, 26. märts
- kl 18 **Noor Tipu Tegija 2024/2025 karikasarja VI etapp**. Tuuletornis. Lisainfo: 5647 5772.

N, 27. märts
- kl 11–11.45 **väikelaste mänguring** Kersti Ojasalu juhendamisel Kärdla Nukuteatris.

L, 29. märts
- kl 14–16 **seltskonnalaulude kooslaulmine** louluiidlastega Helen Kõmmuse eestvedamisel Kärdla Nukuteatris.

P, 30. märts
- kl 12–15 **kassitoa avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2, Kärdla.
- kl 15–16.30 **Lottemaa kontserttuur „Vallatud viisid ja vulisevad veed“** Kärdla Kultuurikeskuses. Piletid 15 € – 19 € Fientast ja enne algust kohapealt.
- kl 18.30–20 ***kundalini*-jooga** Stiina Küti juhendamisel Kärdla Nukuteatris.

VEEBRUAR-MÄRTS

- 14.02–14.03 **„Tipu Tegija võistlus“** Tuuletornis. Lisainfo: 5647 5772.

Hiiumaa Teataja, Hiiumaa valla väljaanne
Toimetaja: Triinu Rajasalu, tel 5470 0607
Kujundus ja küljendus: MK Meedia OÜ
Trükikoda: Printall
Hiiumaa Teataja ilmub kuu viimasel reedel.
Info ja teated järgmise kuu lehte on oodatud eelneva kuu 10. kuupäevaks info@hiiumaa.ee.